

Karel
Čapek

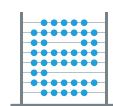
POŠTARSKA BAJKA

s češskog prevela
Tomislava Balić

CARNET

e-Škole
USPOSTAVA SUSTAVA RAZVOJA
DIGITALNO ZRELIH ŠKOLA
(PILOT PROJEKT)

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.
Više informacija o EU fondovima možete naći na web stranicama Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije:
www.strukturnifondovi.hr

Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Hrvatske akademske i istraživačke mreže – CARNET.

Karel
Čapek

Poštarska bajka

s češkog prevela
Tomislava Balić

e-Lektire
lektire.skole.hr

Sadržaj

Karel Čapek	4
Prije čitanja.....	7
Poštarska bajka.....	8
Metodički instrumentarij.....	19
Poticaji za daljnji rad	23
Rječnik.....	25
Impresum.....	26

Karel Čapek

Male Svatonjovice, Češka, 9. siječnja 1890.

– Prag, 25. prosinca 1938.

Karel Čapek, uz Jaroslava Haška, autora *Dobrog vojaka Švejka*, najpoznatiji je češki književnik prve polovice dvadesetog stoljeća.

Rodio se 9. siječnja 1890. godine u Malim Svatonjovicama u sjevernoj Češkoj. Osnovnu školu završio je u Hradec Kralovu, a kasnije se školovao u Brnu, Pragu, Berlinu, i doktorirao filozofiju u Parizu.

Napisao je više djela za djecu (*Devet bajki Karela Čapeka i još jedna Josefa Čapeka kao nagrada marljivu čitatelju*, 1932.), putopisa s putovanja u drugim zemljama, novinarskih radova o politici, književnosti, kazalištu, vrtlarstvu. Najpoznatija njegova bajka je *Poštarska bajka*, jer je izvrsno djelo i k tome na popisu lektire. Međutim, jednako su zanimljive i neke druge: *Velika mačka bajka* podijeljena je na dijelove *Kako je kralj kupovao mačku*, *Što sve mačka zna*, *Kako su detektivi lovili čarobnjaka*, *Kako je Sidney Holl uhvatio čarobnjaka*, *Kako je čarobnjak sjedio u zatvoru*. Već iz ovih podnaslova dade se naslutiti da je bajka vrlo pustolovna i da je jedan od glavnih likova čarobnjak. On se ne da tako lako uhvatiti, a čitatelj će saznati i da je čarobnjak zapravo sjajan lik. Stoga neće ostati u zatvoru. Čapek često priređuje iznenađenja svom čitatelju. Ali ne samo njemu, nego i drugim likovima. Maloj princezi pokazat će da njena ljubimica mačka ima svoju volju i nije samo ljubimica princeze. Dječaku Vašku pokazat će kako se treba odnositi prema princezama, a najviše će naučiti američkog detektiva. Čapek je volio i pse, pa u *Psećoj bajci* nalazimo pseće vile, priču o tome kako je Bog sastavio čovjeka kako bi psi imali »Boga kojega mogu nanjušiti«, i kako je izmislio zvijezdu za pse koja ima rep. U *Bajci o vodenjaku* saznajemo kojim se poslovima bave vodenjaci u današnje vrijeme i kako se skrivaju. U *Velikoj policijskoj bajci* Čapek upoznaje čitatelja sa smiješnim dogovštinama policajaca u glavnom gradu Češke – Pragu. Vrhunac bajke odvija se u ophodnji gradom kada jedan od policajaca pronađe zmajsko jaje. Karel Čapek napisao je i odu-

lju priču s naslovom *Dašenjka ili život šteneta* (kako kaže u podnaslovu – *za djecu napisao, nacrtao, snimio i osobno iskusio*, 1933.). Riječ je o rođenju i djetinjstvu malene foks-terijerke. Na zabavan i duhovit način pisac govori o tome kako je Dašenjka učila hodati, jesti, igrati se, kako je polako osvajala prostor u kući gdje se okotila. Nije ukućanima baš uvijek zabavno s malenim psićem, a čak ni posjetiteljima. Međutim, Dašenjka je svejedno osvojila svoje gospodare. Iz ove knjige može se puno naučiti o prirodi pasa i njihovim sklonostima. Čapek koristi priliku da u priču o Dašenjki uplete i neke bajkovite priče o prvim psima, o nastanku njihove privrženosti ljudima, o tome zašto psi vole zakapati kosti i loviti svoj rep. Kako bi pokazao da je Dašenjka zaista postojala, knjiga je popraćena njenim fotografijama i crtežima Karela Čapeka. *Pripovijetke o psiću i mačkici* i *Dobro se svršilo ili debeli djedica* dva su djela koja su nastala u suradnji Karela i njegova brata Josefa.

Za odrasle je pisao drame (*R. U. R. – Rossums Univerzal Robots*, 1921.; *Slučaj Makropulos*, 1922.; *Adam Stvoritelj*, 1927.; *Bijela bolest* i *Majka*, 1933.), romane (*Krakatit*, 1924.; *Meteor*, 1934.; *Običan život*, 1934.; *Rat s daždevnjacima*, 1936.); pripovijetke (*Raspeti na raskršću* i *Mučne pripovijetke*, 1917.; *Pripovijetke iz jednoga džepa* i *Pripovijetke iz drugoga džepa*, 1929.). U drami *R. U. R.* smislio je riječ *robot*, koja je ušla u međunarodnu uporabu. Preveo je pjesme francuskih književnika na češki jezik i tako upoznao svoj narod s francuskim pjesništvom. U djelima za odrasle govori o životu čeških žena i muškaraca – posebice rudara, željezničkih činovnika, avijatičara, seljaka, sudaca, liječnika. Pred kraj njegova života pred granice Češke dolazi Drugi svjetski rat, pa ga zaokupljaju teme o borbi protiv osvajača i o teškim sudbinama nevinih ljudi. Umro je u Pragu, 25. prosinca 1938. godine.

* * *

Poštarska bajka je priča o dobrom poštaru Kolbabi koji svoj posao shvaća odgovorno i ozbiljno. Dogodi se da u poštu stigne pismo s nepotpunom adresom. Poštar Kolbaba je zaspao u pošti i probudio se noću. I što vidi? U pošti žive mala bića koja se inače skrivaju od ljudi, i igraju se pismima kao s kartama. Oni imaju posebnu sposobnost da osjete koja pisma su pisana s puno osjećaja i ljubavi, a koja baš i ne. Pismo s nepotpunom adresom puno je ljubavi, i to je dovoljan razlog da se poštar Kolbaba uputi u veliku pustolovinu. Kreće na put da pronađe gospođicu Maricu (na češkom, Marženku) i uruči joj pismo koje ona tako željno čeka.

Ova priča govori o ljudima koji vole svoj posao, a kad je tako, onda je život puno veseliji, jer rado obavljamo sve svoje dužnosti. Ne bojimo se poteškoća. Sve što nas okružuje nam je vedrije i u ljepšim bojama. Jednostavno, snažniji smo. Samo po sebi je jasno da onda lakše zaslužimo i uspjeh.

Priča govori i o tome koliko je ljubav važna. Poštaru Kolbabi nije teško prijeći pješice brda i doline, jer zna da netko nestrpljivo čeka da mu se uruči pismo. Netko tko je zaljubljen, i jako tužan. U međuvremenu, dok putuje s pismom i pješači svojom domovinom, Kolbaba počinje uočavati koliko je njegova domovina lijepa. Počinje sve više uživati u svom putovanju. S oduševljenjem zamjećuje prirodne ljepote i uživa u njima. Kad nekome činite dobro, uvijek i sebi činite dobro. Postajete bolji čovjek. A ako ima sve više dobrih ljudi, sve je manje onih drugih. Tako se dobrota višestruko vraća.

Poštarska bajka je i vrlo duhovita. Poštar Kolbaba nije običan čovjek. To znači da ponekad govori na smiješan način, da se pomalo smiješno ponaša u nekim situacijama. Tako je i s nekim drugim likovima ove priče, primjerice s vozačem Francekom (Františekom). Najbolji pisci su oni koji uspijevaju govoriti i o tužnim i o smiješnim stvarima na zanimljiv način.

Sve nam to poručuje Karel Čapek ovom lijepom pričom!

dr. sc. Diana Zalar

Prije čitanja...

- Na portalu e-Lektire za ovo djelo pripremili smo [videomamac](#) i [audiomamac](#). Pogledajte ih ili poslušajte!
- Koje ste bajke dosad čitali? O kome su govorile?
- Razmislite, o kome bi još neka bajka mogla govoriti?
- Pročitajte prvu rečenicu ove bajke. O kome *ova* bajka govori?
- Kakvo je zanimanje poštara? Što poštari rade?
- Koja još zanimanja poznajete?
- Radnja ove bajke zbiva se u Češkoj. Što znate o toj zemlji?

Poštarska bajka

Pitam se – kad već mogu postojati bajke o svakojakim ljudskim zvanjima i zanimanjima, kao što su one o kraljevima, prinčevima i lopovima, pastirima, vitezovima i čarobnjacima, divovima, drvosječama i vodenjacima, zašto ne bi mogla postojati i bajka o poštaru? Uostalom, poštanski ured je gotovo poput nekakvog ukletog mjesta, prepun raznih napisa poput: – Pušenje zabranjeno! – ili – Nije dozvoljeno uvoditi pse! – i još mnogo drugih upozorenja – kažem vam, toliko uredaba i zabrana u svojim komorama nemaju niti čarobnjaci niti zmajevi. Već se iz toga može vidjeti da je pošta tajanstveno i moćno mjesto! Ali, djeco, što mislite, je li netko ikad saznao što se zbiva u pošti noću, kada je zatvorena? Joj, pa to bismo htjeli vidjeti! Pa evo, jedan gospodin – da znate, bio je to gospodin Kolbaba, po zanimanju poštari i listonoša – u to se doista uvjerio i ispričao to ostalim listonošama i poštari, i oni su to pričali dalje, sve dok nije došlo do mene, a ja nisam tako sebičan da bih to zadržao samo za sebe. Tako izlazim s tim na vidjelo, i – već priča počinje!

Dakle, tom gospodinu Kolbabi, po zanimanju listonoši i poštaru, pomalo je dosadio njegov poštarski zanat: kaže kako se jedan listonoša nahoda, natrči, navozi, najuri, naganja i nagaca, i kako navodno dan za danom mora napraviti dvadeset i devet tisuća sedam stotina i trideset pet koraka, u koje je uključeno osam tisuća i dvije stotine četrdeset i devet stepenica gore-dolje, i kako su ta pisma, koja raznosi, uglavnom same tiskalice i računi i druge bezvezarije koje nikome ne pričinjavaju nikakvo veselje, i još kaže da je poštanski ured jedno neveselo i dosadno mjesto, u kojem se nikakve priče ne dešavaju. Tako i tome slično žalio se gospodin Kolbaba na svoje poštarsko zanimanje. A jednom je jako tužan sjedio u pošti kraj peći i zaspao, a da nije niti opazio da je već šest sati. Ali, kad je odbio šesti sat, ostali poštari i listonoše su otišli i zatvorili poštu, a gospodin Kolbaba je ostao zaključan i spavao.

Moglo je biti negdje oko ponoći, kada ga je probudilo nekakvo šuškanje, kao da miševi tapkaju po podu.

– Vidi, vidi – pomislio je gospodin Kolbaba – ovdje imamo miševe, trebali bismo postaviti mišolovku.

I dok je tako tražio miševe, vidio je da to uopće nisu miševi, već poštanski patuljci. To su vam maleni i bradati čovječuljci otprilike veličine patuljaste kokoši Katice ili vjeve-

rice, ili šumskog zeca, tako nekako; a na glavama imaju poštarske kape kao pravi poštari i nose pelerine poput pravih listonoša.

– Oh, Bože – reče gospodin Kolbaba, ali više nije ispustio niti glasa niti riječi, šutio je kao zaliven da ih ne bi preplašio.

I gle, jedan poštarski patuljak preslagivao je pisma koja je gospodin Kolbaba trebao ujutro raznositi, drugi je razvrstavao poštu, treći je vagao paketiće i lijepio na njih ceduljice, četvrti je gundao kako kutija nije zavezana prema propisu, peti je sjedio iza šaltera i prebrojavao novce kao što to čine poštanski službenici.

– Baš sam to i mislio – gundao je taj patuljak – ovdje se poštanski službenik ponovno preračunao za jednu lipu, moram mu to ispraviti.

Šesti je čovječuljak sjedio kraj telegrafskog uređaja¹ i tipkao na njemu brzopjav, nekako ovako: ... kuckuc... kuc... kuc... kuckuckuc... kuc... Ali gospodin Kolbaba je razumio što to brzopjavlja, običnim riječima to bi bilo:

– Halo, ministarstvo pošta? Ovdje poštanski patuljak broj sto trideset i jedan. Javljam da je sve u redu. Stop. Kolega patuljak Brljobrck ima napadaj kašlja, javio je da je bolestan, nije došao raditi. Stop. Bok. Stop.

– Ovdje je pismo za grad Bambolimbonandu u Kraljevstvu kanibalskom – oglasio se sedmi patuljak.

– Gdje je to?

– To je u pravcu Benešova² – rekao je osmi čovječuljak.

– Dopiši tamo, kolega, Kraljevstvo kanibalsko, željeznička postaja Donji Trebizon, posljednja pošta Mačji Gradec. Zračnom poštom. Eto, gotovi smo. Što mislite, gospodo, da sad malo zaigramo na karte?

– Zašto ne? – reče prvi patuljak i odbroji trideset i dva pisma. – Eto, ovdje su nam karte pa možemo početi.

Drugi je patuljak uzeo ta pisma i promiješao ih.

– Predižem – rekao je prvi nestaško.

– Onda dijeli – reče drugi.

– Ah, ah – žalio se treći – stvarno sam dobio lošu kartu!

– Izlazim – rekao je četvrti i bacio pisma na stol.

– Ja sam jači – odgovori peti i stavi svoje pismo na prethodno.

– Stari, ti si za mene preslab – rekao je šesti i bacio svoje pismo.

¹ Starinski sustav za brzo prenošenje tekstualnih poruka na daljinu. Izumio ga je američki izumitelj i slikar S. F. B. Morse 1837. godine, koji je razvio i poseban sustav za odašiljanje slova kao kombinacije točaka i crtica (Morseova abeceda). Točka se prenosila kratkim, a crtica duljim prekidom strujnoga toka s pomoću tipkala, jer tadašnja tehnologija nije na drugi način mogla prenositi informacije.

² Benešov – gradić u središnjoj Češkoj, nedaleko Praga.

- Oho – dodao je sedmi – pa ja imam još jaču kartu.
- A ja imam asa aduta – povikne osmi i baci svoje pismo na ostala.

To, djeco, gospodin Kolbaba više nije mogao izdržati, pa se oglasio:

- Ne bih vas volio ometati, gospodo patuljci, ali kakve vi to karte imate?
- Á, gospodine Kolbaba – reče prvi patuljak – mi vas nismo, gospodine Kolbaba, htjeli buditi, ali kad ste se već probudili, zaigrajte s nama. Mi, naime, igramo najobičniji marijaš!

Gospodinu Kolbabi nije trebalo dvaput reći i brzo je sjeo među patuljke.

- Tako, ovdje su vam karte – rekao je drugi patuljak i dade mu nekoliko pisama – pa možemo početi.

Gospodin Kolbaba gledao je pisma koja su mu stavili u ruke i rekao:

- Nemojte mi uzeti za zlo, gospodo patuljci, ali ja u ruci nemam nikakve karte, imam samo neisporučena pisma.

- No, stvarno – odgovori treći čovječuljak – to su naše karte za kartanje.

- Hm – reče gospodin Kolbaba – nemojte se ljutiti, gospodo, ali igraće karte moraju početi od sedmice i osmice, zatim devetke i desetke, pa dečka i dame, sve do kralja, a najjači je as. Ali, ovdje u ovim pismima uopće toga nema.

- A to se jako varate, gospodine Kolbaba – reče četvrti muškarčić – da znate, svako ovo pismo vrijedi više ili manje, već prema tome što je u njemu napisano.

- Najslabija karta – tumačio je prvi vragolan – takozvana sedmica ili šuster, to su pisma u kojima ljudi sami sebi nešto lažu ili se pretvaraju.

- Druga slaba karta je osmica – nastavio je drugi folirant – a to su pisma koja ljudi pišu samo zbog potrebe i obveze.

- Treća slaba karta je devetka – odgovorio je na to treći mališan – a to su pisma koja ljudi pišu samo iz ljubaznosti.

- Prva jača karta je desetka – rekao je četvrti – to su pisma u kojima ljudi pišu nešto zanimljivo i novo.

- Druga jača karta je dečko – ispričao je peti – to su pisma koja ljudi šalju kada žele nekoga razveseliti.

- Treća jaka karta je dama ili baba – rekao je šesti – a to su pisma koja dobri prijatelji šalju jedni drugima.

- Četvrta velika karta zove se kralj – dodao je sedmi – a to je pismo koje je napisano iz ljubavi.

- A ona najjača karta iliti as – napomenuo je osmi starčić – to je pismo kojim čovjek daje nekomu cijelo svoje srce. To je karta koja prebija ili nadjačava sve ostale. Da znate,

gospodine Kolbaba, takvo se pismo nađe kada mama piše svom djetetu ili kad netko piše nekome kojega voli više od sebe sama.

– Aha – rekao je gospodin Kolbaba – ali sada bih volio znati kako raspoznajete što je u tim pismima napisano. Ne bih baš volio čuti, gospodo, da ih otvarate i čitate. To se ne smije, ljudi moji, jer tako biste narušili propis o tajni pošiljaka, i ja bih vas, nažalost, morao prijaviti policiji. Muke mu poštarske, to je veliki grijeh, da netko otvori pismo koje mu ne pripada!

– To mi, gospodine Kolbaba, također znamo – rekao je prvi vragolan – ali mi, stari moj, mi dodirom kroz zatvorenu kovertu otkrivamo što se u tom pismu nalazi. Ravnodušna pisma hladna su na dodir, ali – što je više ljubavi, to su pisma toplija!

– A kad mi, patuljci, zatvoreno pismo sebi stavimo na čelo – dodao je drugi – možemo vam reći od riječi do riječi što je u njemu napisano.

– To je onda druga stvar – reče gospodin Kolbaba – ali, kad smo već tu svi na okupu, želio bih vas nešto upitati. Ne bih vas, gospodo, htio uvrijediti...

– Kad ste vi u pitanju, gospodine Kolbaba – odgovorio je treći patuljak – vi možete pitati što god želite.

– Ja bih volio znati – rekao je gospodin Kolbaba – što zapravo patuljci jedu?

– Svašta – kazao je četvrti vragolan – mi patuljci koji živimo u raznim uredima živimo kao žohari od onoga što vi ljudi nadrobite, dakle od mrvica kruha ili od komadića žemljice. Da znate, gospodine Kolbaba, nema puno toga što vama ljudima ispadne iz ustiju.

– Ali, nama, poštanskim patuljcima – rekao je peti patuljak – i nije tako loše! Mi si kuhamo telegrafске vrpce³ kao rezance i zamastimo ih poštanskim ljepilom, ali to mora biti ljepilo na bazi šećera.

– Ili ližemo poštanske marke – primijetio je šesti – što je dobro, ali nam se zbog toga jako lijepi brada.

– Ali najviše papamo mrvice – ispričao je sedmi patuljak – jer znate, gospodine Kolbaba, zbog toga se u uredskim prostorijama tako rijetko mete pod, kako bi nama ostale nekakve mrvice.

– A ako smijem biti tako smio – ispitivao je dalje gospodin Kolbaba – gdje vi tu zapravo spavate?

– To vam, gospodine Kolbaba, nećemo reći – rekao je osmi starčić – jer kad bi ljudi znali gdje mi patuljci živimo, onda bi nas od tamo izbacili. Nipošto to ne smijete znati!

– Pa kad mi to nećete reći, onda neka vam bude – mislio je gospodin Kolbaba – ali ja ću već pripaziti kamo odlazite na počinak.

I ponovno sjedne kraj peći, kako bi budno motrio. Ali čim se ugodno smjestio, već su mu se oči počele sklapati, i prije nego što bi se stiglo nabrojiti do pet, gospodin Kolbaba je zadrijemao i spavao je kao top sve do samoga jutra.

³ Telegrafski znakovi, crtice i točkice Morseove abecede, ispisivali su se na papirnate vrpce.

Dakle, to što je tada vidio, gospodin poštari Kolbaba nije nikome rekao, jer, kao što znate, u pošti se zapravo ne smije prespavati. Jedino što od tog doba više nije mrzio raznositi pisma ljudima.

– Ovo pismo – govorio je sebi – nekako je mlako, ali zato ovo drugo odmah grije, kako je toplo, to bi moglo biti pismo od neke majčice!

Jednom je tako na pošti razvrstavao pisma koje je izvadio iz poštanskog sandučića kako bi ih raznosio ljudima.

– Vidi, vidi – rekao je odjednom – ovo je pismo u zalijepljenoj koverti, ali na njoj nema ni adrese, ni marke.

– Ah – reče gospodin upravitelj pošte – vjerojatno je opet netko bacio u sandučić pismo bez adrese.

Upravo tada je u pošti bio i jedan gospodin koji je htio poslati svojoj mami preporučeno pismo, i taj je gospodin to čuo i rekao:

– No, to mora biti neka budala, smušenjak, tupan, blesan, niškoristi, glupan i majmun koji šalje pismo i na njemu ne napiše adresu.

– Ma ne – reče gospodin upravitelj pošte – takvih se pisama, gospodine, godišnje nađe čitava gomila. Vi ne biste vjerovali, gospodine, kako su ljudi rastreseni! Napišu pismo, gospodine, a onda brže-bolje trče na poštu i zaborave, gospodine, pogledati, jesu li napisali adresu. Da, da, gospodine, to se dešava češće nego što vi mislite. – Ostavimo ih na pošti, gospodine – reče upravitelj pošte – jer ih ne možemo, gospodine, uručiti.

Gospodin Kolbaba je za to vrijeme okretao u ruci pismo bez adrese i uzviknuo:

– Gospodine upravitelju pošte, ovo je pismo tako toplo, u njemu je sigurno napisano nešto iskreno! Ja mislim da bi se to pismo trebalo odmah uručiti onomu kome pripada.

– Kada na njemu nije napisana adresa, onda to ne ide i gotovo – dometnuo je gospodin upravitelj pošte.

– Onda biste ga bar mogli otvoriti – savjetovao ga je onaj nepoznati gospodin – i pogledati tko ga šalje.

– To ne ide, gospodine – reče gospodin upravitelj pošte strogo – jer bi to, gospodine, bilo kršenje propisa o poštanskoj tajni, a to se ne smije.

I time je za njega stvar bila riješena.

Ali, kada je onaj nepoznati čovjek otišao, gospodin Kolbaba se obratio gospodinu upravitelju pošte:

– Ako smijem biti tako slobodan, gospodine upravitelju pošte, o ovom pismu bi nas vjerojatno mogao savjetovati neki od gospode poštanskih patuljaka.

I onda je ispričao kako je jednom u noći vidio uredske vragolane kako rade i kako ti patuljci znaju čitati pisma bez da ih otvore.

Gospodin upravitelj se zamislio i onda rekao:

– Dakle, to bi se moglo. Onda to probajte, gospodine Kolbaba, a ako nam taj gospodin patuljak kaže što u tom zatvorenom pismu piše, znat ćemo, dakle, i komu ono pripada!

I tako je te noći gospodin Kolbaba ostao zaključan u pošti i čekao. Mogla je već biti ponoć kada je čuo nekakvo tapkanje ... tapa... tap... tap..., kao kad miševi trče, a onda je ponovno vidio patuljke kako razvrstavaju pisma, važu pošiljke, broje novce i otkucavaju brzojave. I kada su već bili sa svime gotovi, sjeli su na pod i igrali s pismima marijaš.

U tom se trenutku oglasio gospodin Kolbaba:

– Dobra večer, gospodo patuljci!

– Á, to je gospodin Kolbaba – rekao je najstariji vragolan – hajde s nama zaigrajte na karte!

Gospodinu Kolbabi nije trebalo dvaput reći, pa je sjeo s njima na pod.

– Izlazim – rekao je prvi patuljak i stavio je svoju kartu na pod.

– Jači sam – kazao je drugi.

– Dajem kontru – govorio je treći.

Tada je došao red na gospodina Kolbabu, a on je stavio ono zatvoreno pismo bez adrese na tri ostala.

– Pobijedili ste, gospodine Kolbaba – rekao je prvi vražić – jer imate najjaču kartu ili asa srca.

– Ako smijem biti tako slobodan – odgovori gospodin Kolbaba – ali jeste li uistinu sigurni da je to toliko jaka karta?

– Kako da to ne prepoznam – govorio je patuljak – to je pismo koje je mladić napisao djevojci koju voli više od sebe samoga.

– Meni se tako ne čini – rekao je namjerno gospodin Kolbaba.

– Sigurno je tomu tako – odgovorio je vražić – a ako u to ne želite vjerovati, ja ću vam to pismo i pročitati.

Uzeo je pismo, stavio ga na čelo, zatvorio oči i tako čitao:

– Moja najmilija marice, hm, ovdje je pravopisna greška – rekao je patuljak – po pravilu bi tu trebalo biti veliko M – i nastavi – pišem ti dasam dobio mjesto šofera pa ak bi htjela mogli bi se vjenčat, napiši mi ak me oš uvek voliš piš brzo tvoj vjerni Francek.

– Zahvaljujem vam, gospodine patuljče – reče gospodin Kolbaba – to sam trebao saznati. Puno vam hvala!

– Nema na čemu – odgovori čovječuljak – ali, samo da znate, u tom pismu ima osam pravopisnih pogrešaka. Mnogo toga taj Francek u školi nije naučio!

– Samo bih volio saznati koja je to Marica ili koji Francek – brundao je gospodin Kolbaba.

– Ne mogu vam pomoći, gospodine Kolbaba – reče onaj majušni patuljak – jer to u pismu ne piše.

Ujutro je gospodin Kolbaba o svemu obavijestio gospodina upravitelja pošte, da je to pismo bez adrese pisao neki vozač Francek nekoj gospođici Marici i da se taj gospodin želi tom gospođicom oženiti.

– Muke mu poštarske – uzviknuo je gospodin upravitelj pošte – to je silno važno pismo, ta gospođica bi ga morala dobiti!

– Ja bih joj pisamce osobno odnio – rekao je gospodin Kolbaba – kad bih samo znao kako se ta gospođica Marica preziva i u kojem gradu, u kojoj ulici i na kojem broju stanuje!

– To bi, gospodine Kolbaba, mogao svatko – reče gospodin upravitelj pošte – i zbog toga ne bi ni morao biti poštar. Ali ja bih jako volio da ta gospođica dobije svoje pismo!

– Dobro, gospodine upravitelju – uzviknuo je gospodin Kolbaba – onda ću ja tu gospođicu Maricu naći, makar morao godinu dana trčati i proći cijeli svijet!

Čim je to rekao, prebacio je poštarsku torbu s pismom i okrajkom kruha preko ramena i dao se u svijet.

Tako je gospodin Kolbaba hodao i hodao, i svuda se raspitivao ne živi li u tom kraju neka gospođica Marica koja očekuje pismo od izvjesnog vozača Franceka. I tako je prohodao cijeli litomerički i lounski kraj,⁴ i Rakovnički kotar, i Plzenski, i Domažlicki, i grad Písek, i budejovicki kraj, i Preloučki i Táborský i Časlavský, i Hradečský kotar i Jičinský kotar, i boleslavský kraj; bio je u Kutnoj Hori, Litomyšlu, Trebonji, Vodňanima, Sušici, Příbramu, Kladnu i Mladěj Boleslavu, i u Voticama i u Trutnovu i u Sobotki, i u Turnovu i u Slaném, i u Pelhřimovu, čak i u Dobrušci i u Úpici, i u Hronovu i u Sedmém Chalupu, i na Královci je bio, i u Zálesí, sve u svemu, svuda se raspitivao o toj gospođici Marici. Gospođica Marica, koje je u Češkoj našao, bilo je mnogo, sveukupno četrdeset i devet tisuća devetsto i osamdeset, ali niti jedna nije očekivala pisamce od gospodina vozača Franceka; neke od njih su čak i očekivale pismo od nekog gospodina vozača, ali taj se nije zvao Francek, već Tonko ili Ladislav ili Václav, Josip ili Jarolím ili Lojzek ili Florijan, ili Jirka ili Johan ili Vavrinec, čak i Dominik i Vendelín i Erazim, samo Francek ne; a druge su gospođice Marice naravno čekale pismo od nekog gospodina Franceka, ali taj uopće nije bio vozač, već bravar ili narednik, stolar ili kondukter, možda prodavač boja i lakova, tapehtar, brijač ili krojač, ali svakako ne šofer.

I tako je gospodin Kolbaba već hodao godinu i jedan dan, ali nije mogao uručiti pismo onoj pravoj gospođici Marici. Upoznao je mnoge stvari: vidio je sela i gradove, polja i šume, izlazak i zalazak sunca, povratak ševa i dolazak proljeća, sjetvu i žetvu, gljive u šumi i zrijanje šljiva, vidio je u Žatecu hmelj, a na Melníku vinograde, u Trebonju šarane,

⁴ Nabrajaju se krajevi, gradovi i mjesta u Češkoj.

a u Pardubicama medenjake, ali kad je marljiva potraga potrajala već godinu i jedan dan, sjeo je potišten kraj puta i pomislio:

– Sad je već kasno, gospođicu Maricu vjerojatno neću niti naći!

Bilo mu je toliko žao da je skoro zaplakao. Žalio je gospođicu Maricu jer nije dobila pismo od mladića koji ju je volio više od sebe sama, žalio je vozača Franceka jer njegovo pismo nije mogao uručiti, a žalio je i sam sebe jer je napravio toliko posla i toliko se nahodao po kiši i vrućini, po milosti i nemilosti, a sve uzalud!

I dok je tako sjedio kraj puta i tugovao, vidio je da cestom nailazi neki auto. Vozio je polako, otprilike šest kilometara na sat, pa je gospodin Kolbaba pomislio:

– No, to mora biti nekakva stara krntija, kad se tako vuče.

Ali, kad se taj auto približio, vidio je da je to, začudo, krasan osmocilindarski bugatti i da za volanom sjedi tužan vozač, a iza njega u crno odjeveni gospodin.

Kad je tužan gospodin ugledao kraj puta zabezeknutog gospodina Kolbabu, dao je zaustaviti auto i rekao:

– Dodite poštaru, povest ću vas dio puta.

Gospodinu Kolbabi je bilo drago, jer su ga nakon dugog putovanja već boljele noge, sjeo je kraj tužnog, u crno odjevenog gospodina i automobil je polako i tužno krenuo.

Kad su tako prevalili oko tri kilometra, oglasio se gospodin Kolbaba:

– Ako smijem biti tako slobodan, gospodine, vi vjerojatno idete na pogreb, zar ne?

– Ne idemo – rekao je potištenim glasom tužan gospodin – a zašto mislite da idemo na pogreb?

– Pa – rekao je gospodin Kolbaba – jer ste vi, gospodine, tako tužni.

– Ja sam tako žalostan – ispričao mu je grobnim glasom taj gospodin – jer moj auto tako sporo i žalosno vozi.

– Pa, da – rekao je gospodin Kolbaba – a zašto ovaj krasan bugatti tako sporo i tužno vozi?

– Jer njime upravlja tužan vozač – pričao je potišteno crni gospodin.

– Aha – uzdahnio je gospodin Kolbaba – a recite mi molim vas, zbog čega je gospodin vozač tako tužan?

– Jer nije dobio odgovor na pismo koje je poslao prije godinu i jedan dan – odgovorio je crni gospodin – znate, on je pisao svojoj najdražoj, ali ona mu nije odgovorila, pa on misli da ga ona više ne voli.

Kad je to gospodin Kolbaba čuo, uzviknuo je:

– Ako smijem biti tako slobodan, ne zove li se vaš gospodin vozač Francek?

– Zove se gospodin Franjo Svoboda – odgovorio je tužan gospodin.

– A ta gospođica se zove Marica, zar ne? – pitao je dalje gospodin Kolbaba.

Na to se oglasio tužni vozač i žalosno uzdahnio:

– Gospođica Marija Nováková se zove ta nevjernica koja je zaboravila na moju ljubav!

– Aha – uzviknuo je gospodin Kolbaba radosno – čovječe dragi, pa vi ste onaj blešan, smušenjak, onaj tupan, onaj uvrnuti, onaj glupan, onaj šašavac, onaj niškoristi, onaj nespretnjaković, ona zbunjola, onaj magarac, onaj tupko, onaj bedak, onaj munjeni, onaj praznoglavi, onaj usporeni, ona daska, onaj majmun, ona naivčina, onaj bezveznjak, onaj smotani, onaj klipan, onaj tikvan, onaj folirant, onaj zafrkant, ona bundeva, onaj mulac, onaj čaknuti, onaj telac, onaj zaboravni, onaj smušeni, ona budala koja nam je u poštanski sandučić ubacila pismo bez marke i adrese! A joj, drago mi je da imam tu čast upoznati vas! Naravno da vam gospođica Marica nije mogla odgovoriti, kad sve do sada vaše pismo nije niti dobila!

– Gdje, gdje je moje pismo? – viknuo je gospodin vozač Francek.

– No – reče gospodin Kolbaba – čim mi kažete gdje gospođica Marica stanuje, onda će to pismo, samo da znate, otputovati ravno k njoj! Moj dragi, već godinu i jedan dan nosim to pismo u torbi i tražim po cijelom svijetu pravu gospođicu Maricu! Mladiću zlatni, sad mi odmah i smjesta dajte adresu gospođice Marice, a ja ću otići i uručiti joj pismo.

– Nikuda vi, gospodine poštaru, ne idete – rekao je onaj gospodin – ja ću vas odmah tamo odvesti! Hajde, Francek, sada daj gas, idemo gospođici Marici!

Samo što je to izgovorio, dodao je gospodin vozač Francek gas, vozilo se trglo i sada vam je, ljudi, jurilo šezdeset, sedamdeset, osamdeset kilometara, stotku, sto i deset, sto i dvadeset, sto i pedeset, sve brže i brže, dok je motor zavijao, vijorio, jurio i pjevao od sreće, i crni je gospodin morao s obje ruke držati šešir kako mu ne bi odletio, a gospodin Kolbaba se s obje ruke držao sjedala, dok je gospodin Francek vikao:

– Gospodine šefe, ide nam to, zar ne? Sto i osamdeset kilometara! A joj, pa mi uopće ne vozimo, mi letimo i kormilarimo u zraku, pogledajte, gospodine šefe, gdje smo ostavili cestu! Gospodine šefe, gospodine šefe, mi smo zapravo dobili krila!

I kad su već neko vrijeme letjeli brzinom od sto i osamdeset sedam kilometara na sat, pojavilo se prelijepo bijelo selo – Libnátov, naravno – i gospodin vozač Francek kaže:

– Gospodine šefe, stigli smo na odredište!

– Onda zaustavite – rekao je crni gospodin, i auto se prizemljio na kraju tog sela.

– Ali kako moj bugatti dobro vozi, zar ne? – raznježio se gospodin.

– A sada biste, gospodine Kolbaba, mogli toj gospođici Marici uručiti pismo.

– Možda – kolebao se gospodin Kolbaba – bi joj gospodin Francek radije usmeno priopćio što u pismu piše? Znaite, pismo ima osam pravopisnih pogrešaka.

– Što vam je – branio se gospodin Francek – ja joj se stidim pogledati u oči, jer toliko dugo od mene nije dobila nikakvo pismo.

– A možda – dodao je zamuckujući – možda je već na mene zaboravila i više me ne voli. Gledajte, gospodine Kolbaba, ona stanuje u onoj kućici koja ima prozorčice čiste kao suza!

- Onda idem ja – reče gospodin Kolbaba, namjesti gubicu kao trubu i zapjeva:
- Ide, ide gospodin poštar, ide, ide gospon poštar – pa zakorači desnom nogom prema kućici.
- A tamo, iza tog čistog prozorčića, sjedila je blijeda djevojka i šivala haljinu.
- Pozdrav, bog, gospođice Marice – poviknuo je gospodin Kolbaba – zar šivate vjenčanicu?
- Ma ne – odgovorila je tužno gospođica Marica – šivam haljinu za pogreb.
- No, no – reče suosjećajno gospodin Kolbaba – joj, joj, a joj, zaboga, muke mu poštarske, Isuse moj, valjda nije tako loše? Zar ste bolesni, gospođice?
- Nisam bolesna – uzdahnula je gospođica Marica – ali srce će mi puknuti od žalosti – i pritom stavi ruku na srce.
- Za Boga miloga – uzviknuo je gospodin Kolbaba – gospođice Marice, pričekajte još s tim puknućem! Ako smijem biti tako slobodan, zašto vas zapravo srce boli?
- Jer već godinu i jedan dan – reče tiho gospođica Marija – već jedan dan i čitavu godinu čekam jedno pismo koje ne stiže.
- Ništa se ne zabrinjavajte! – tješio ju je gospodin Kolbaba. – Ja već godinu dana nosim ovdje u torbi jedno pismo i nemam ga kome uručiti. Znaite što, gospođice Marice, ja ću to pismo dati vama – reče i pruži joj pismo.
- Gospođica Marica još je više problijedjela.
- Gospodine listonošo – govorila je tihim glasom – to pismo valjda ni nije za mene kad na njemu nema adrese!
- Samo bacite pogled unutra – kazao je gospodin Kolbaba – i ako nije za vas, onda ga vratite meni i nikomu ništa.
- Gospođica Marija drhtavim je prstima otvorila pismo, i čim ga je počela čitati, obrazi su joj porumenjeli.
- Dakle – pitao je gospodin Kolbaba – hoćete li mi vratiti pismo ili ne?
- Neću vam ga vratiti – uzdahnula je gospođica Marija, a oči joj se napune suzama radosnicama – gospodine poštaru, upravo sam ovo pisamce čekala godinu i jedan dan! Gospodine listonošo, ni sama ne znam kako da vam zahvalim!
- Onda ću vam ja to reći – rekao je gospodin Kolbaba – platite mi dvije kune kazne, jer to pismo nije imalo ni marku, razumijete li? Za Boga miloga, već godinu i jedan dan jurim s tim pismom kako bi pošta dobila te dvije kune naknade!
- Lijepo zahvaljujem – reče kada je dobio te dvije kune – a na vaš odgovor, gospođice, tamo netko čeka – pritom je kimnuo glavom vozaču Franceku koji je već stajao iza ugla.
- I dok je gospodin Francek dobivao odgovor na svoje pismo, sjeo je gospodin Kolbaba uz crnog gospodina i rekao mu:

– Godinu i jedan dan, štovani, jurio sam s tim pismom, ali isplatilo se već i samo zbog toga što sam sve vidio! Ovo vam je tako lijepa i krasna zemlja, bilo u Plzeňu ili u Hořicu ili u Táboru!⁵ Eno, gospodin Francek se već vraća. Takva se stvar uvijek brže rješava osobno negoli pismom bez adrese!

Gospodin Francek ništa nije govorio, samo su mu svjetlucale oči.

– Onda, hoćemo li krenuti, gospodine šefe? – upitao je.

– Može – odgovorio je gospodin – no najprije ćemo odvesti gospodina Kolbabu do pošte.

Gospodin vozač uskočio je u auto, upalio motor i dao gas, i auto je krenuo tako glatko i lako kao u snu. Ubrzo je kazaljka na brzinomjeru pokazivala sto i dvadeset kilometara na sat.

– Ah, kako ovaj auto krasno vozi – veselio se crni gospodin – juri kao lud jer ga vozi sretni vozač!

I svi su sretno doputovali – a i mi također, do kraja priče!

⁵ *Plzeň* (izg. *Plzenj*) – grad u zapadnoj Češkoj, poznat po pivu; *Hořice* (izg. *Horžice*) – gradić u sjevernoj Češkoj; *Tábor* – grad u južnoj Češkoj. Kolbaba želi naglasiti da je obišao cijelu Češku.

Metodički instrumentarij

dr. sc. Vladimira Velički

RAZMISLI I STVARAJ

- Koje sve likove susrećemo u ovoj bajci?
- Koji su stvarni, a koji čudesni (nestvarni) likovi?
- Opišite kakav je posao koji radi:
 - bravar,
 - drvosječa,
 - vozač,
 - stolar,
 - kondukter,
 - prodavač,
 - krojač?

Koja još zanimanja poznajete? Sviđa li vam se neko od tih zanimanja? Zašto?

- Pronađite u bajci koje drugo ime za poštara autor koristi.
Poredajte događaje iz ove bajke prema vremenskom redoslijedu (možete pripremiti vremensku lentu, a redoslijed možete predstaviti i crtežom, shemom ili usmeno):

Poštar Kolbaba želi znati što se u pošti događa noću.

Patuljci otkrivaju tajnu poštaru.

*Pronalazi ih nakon godinu i jedan dan.
Poštanski patuljci razvrstavaju pisma.
Poštar Kolbaba zaspao je u poštanskom uredu.
Poštar Kolbaba pronalazi pismo bez adrese.
Poštar traži vozača Franceka i Maricu.*

Nakon toga usmeno sažeto prepričajte ovu bajku pazeći na točan redoslijed događaja.

Za to vam može poslužiti digitalni alat **Tiki Toki**:

<http://www.tiki-toki.com/>

Upute za rad s ovim alatom možete pronaći ovdje:

<http://e-laboratorij.carnet.hr/tiki-toki-izrada-timeline-a/>

Vremensku lentu možete napraviti i pomoću digitalnih alata, grafičkih editora za izradu prezentacija, infografika i postera

Canva

<http://e-laboratorij.carnet.hr/canva/>

ili **Piktochart**

<http://e-laboratorij.carnet.hr/piktochart-izrada-infografike-izvjestaja-postera-i-prezentacija/>

Slijed događaja možete predstaviti i u govornom obliku (snimanjem kratkog opisa radnje prema slijedu vremena u kojem se odvija).

- Iz ove bajke mogli ste mnogo toga naučiti o dobroti, poštenju, strpljenju i upornosti.

U njoj se mogu pronaći mnoge pouke. Razmislite koje su to pouke i navedite ih nekoliko (možete ih zapisati ili predstaviti usmeno).

- Gospodin Kolbaba kaže kako se jedan listonoša *nahoda, nahoda, natrči, navozi, najuri, naganja, nagaca...*

Što znače te riječi?

Pronađite još neke riječi kojima se može izreći što sve poštar radi.

- Pisma imaju u igri koju patuljci igraju različite vrijednosti. Koje? Što mislite zašto neka pisma vrijede više, a neka manje?
- Koliko koraka napravi jedan poštar? Što mislite, koliko vi koraka napravite u jednome danu?
- Obratite pozornost na zadnju rečenicu ove bajke. Zašto pisac kaže da su »svi sretno doputovali – a i mi također, do kraja priče!«?

Kamo smo doputovali? Može li se pričom putovati? Zamislite i objasnite.

- Koji je dio priče stvaran, a koji nestvaran? Zašto?
- Najavite bajku (pisano ili usmeno) kao da najavljujete kazališnu predstavu, koristeći se prvim odjeljkom bajke. Možete ga pročitati ili poslušati i prepričati svojim riječima.

Nakon toga razmislite kako biste ovu bajku mogli pretvoriti u kazališnu predstavu.

Što je sve potrebno da bi predstava nastala?

Za što služe kostimi?

Znate li što je to scenografija?

Što rade glumci, a što redatelj?

Kako bi mogao izgledati poster kojim biste najavili ovu predstavu?

Poster možete izraditi pomoću digitalnih alata, grafičkih editora za izradu prezentacija, infografika i postera **Canva**

<http://e-laboratorij.carnet.hr/canva/>

ili **Piktochart**

<http://e-laboratorij.carnet.hr/piktochart-izrada-infografike-izvjestaja-postera-i-prezentacija/>

Svoje radove možete usporediti s radovima učenika drugih škola koji su također izradili postere, te usporediti vaše uratke.

- Isto tako možete pripremiti predstavu za robotsko kazalište. Osmislite pozadinu i lutke. Na nastavi informatike možete programirati predstavu, tj. kretanje lutke.

Više o robotskom kazalištu možete saznati ovdje:

<http://www.skole.hr/robotsko-kazaliste>

NAUČI, TO JE VAŽNO!

Bajka je posebna vrsta priče koja govori o čudesnim događajima i u kojoj susrećemo čudesne likove.

Poticaji za daljnji rad

1. Ova je bajka privukla mnoge glumce i redatelje te su napravili kazališne predstave.

Lutkarska udruga »Zagrebenci« i njezini glumci Velimir Bulović, Dragica Vиноžganić i Dragica Vuco napravili su lutkarsku predstavu. Proučite fotografije samostalno ili u suradnji s drugim učenicom. Što mislite koji dio predstave prikazuju? Izrazite svoje mišljenje u pisanom obliku ili pripremite audio zapis.

Napravite vlastitu predstavu na temelju ove bajke!

2. Patuljci kažu da igraju kartašku igru *marijaš*. *Marijaš* je francusko-njemačka kartaška igra nastala u 16. stoljeću, a u Hrvatsku je došla preko Mađarske. Ima svoja posebna pravila.

Koja su pravila imali patuljci?

Izmislite jednu svoju igru i napišite pravila za nju.

3. Tijekom svog putovanja poštar Kolbaba upoznao je mnoga mjesta. On kaže:

»Ovo vam je tako lijepa i krasna zemlja, bilo u Plzeňu ili u Hořicu ili u Táboru!«

U kojoj se zemlji odvija radnja ove bajke?

Potražite na internetu kako izgledaju gradovi koji se u priči spominju. Koliko su veliki?

Što mislite, je li poštar Kolbaba bio u pravu?

4. Na portalu e-Lektire [poslušajte zvučnu knjigu *Poštarska bajka*](#), u interpretaciji Nikše Marinovića.

5. Pogledajte [videomamac uz njegov prijevod na hrvatski znakovni jezik](#).

Odaberite neki dio ove bajke koji se ne pojavljuje u videomamcu, i prepričajte ga drugim učenicima u razredu na znakovnom jeziku. Njihov je zadatak da pogode o kojem se dijelu bajke radi.

dr. sc. Vladimira Velički

Rječnik

adut – najjača karta

brzjav – telegram, sustav za brzo prenošenje tekstualnih poruka na daljinu prije pojave telefona, mobitela ili interneta, putem telegrafskih žica

brzjavljati – slati **brzjav** (v.)

bugatti – francuska marka sportskih, brzih i lijepih automobila

folirant – lažljivac, varalica, osoba koja voli izmišljati

hmelj – biljka povijuša, koristi se za proizvodnju piva

kanibalski – ljudožderski

kontra – nešto suprotno, protivno; protunapad; kod kartanja izraz znači najavu da protivnik neće pobijediti

krntija – starudija, nešto bezvrijedno, stari automobil

marijaš – vrsta kartaške igre, naziv joj dolazi od francuske riječi *mariage*, ženidba

osmocilindarski – automobilski motor koji ima osam *cilindara*, valjkastih kutija u kojima se događa izgaranje goriva pomiješanog sa zrakom i pokreće se klip motora

preporučeno pismo – poštanska pošiljka koja se evidentira prilikom prijema i uručenja; obična pisma s markom se ne evidentiraju

šuster – njemačka riječ koja doslovno znači postolar, a preneseno označava nesposobnog, nespretnog čovjeka; ovdje nevrijednu kartu

Impresum

Naručitelj:

Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET

Josipa Marohnića 5, 10000 Zagreb

tel.: +385 1 6661 500

www.carnet.hr/

Nakladnik:

Bulaja naklada d.o.o

Radnički dol 8, 10000 Zagreb

tel/fax: +385 1 4822 154

info@bulaja.com

www.bulaja.com

Urednik: Zvonimir Bulaja

Oblikovanje: Luka Duplančić, Zvonimir Bulaja

Ilustracija na naslovnici: Alen Zanjko

Bilješka o autoru i djelu: dr. sc. Diana Zalar

Metodička obrada: dr. sc. Vladimira Velički

Rječnik i tumač: Zvonimir Bulaja

Tehnička realizacija: Bulaja naklada d.o.o.

Za nakladnika: Zvonimir Bulaja

Pri pripremi ove elektroničke knjige uloženi su maksimalni mogući trud i pažnja, te su svi uključeni materijali pažljivo kontrolirani, korigirani i testirani. Međutim, Bulaja naklada d.o.o., CARNET i autori ne mogu biti odgovorni za bilo kakve štete, izravne i neizravne, prouzročene upotrebom ove elektroničke knjige, odnosno pogreškama u tekstovima (nekompletni, netočni ili oštećeni podaci, greške pri unosu i slično).

Sva autorska prava na knjigu su pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, kopirati niti na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova dopuštenja.

ISBN: 978-953-328-412-5

Za prijevod: © 2011. Tomislava Balić

Zagreb, 2018.